

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca
Stoji za
celo leto 3 gld.
pol leta 1 " 60
četrt " — " 80
(Posamezne štev.
15 kr.)
Naročnino
sprejema
uprava listu:
„Zaveza-Krško“
Oznaniła,
ikrat natisnena,
od vrste 16 kr.
Iznaniła in reklameje
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerať, nadučitelj.

Odpriťe rekla-
macije so
poštine proste.
Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor.

Pismom, na kate-
re se želi odgovor,
naj se pridone
primerna poštna
znamka.

Na anonimne dopi-
se ne oziramo.

Nefrankovan pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in su-
borni poslake knjige
se ne vračajo.

Pomen, metoda in tvarina zgodovinskega pouka v ljudski šoli.

(Dalje.)

Da se pa v zgodovini najdejo dejanjem pravi razlogi, doseže se s presodnim preiskavanjem; zlasti zgodovinski izvirniki se gledé na resničnost in verjetnost znanstveno preiskavajo, da se zamorejo dejanja strogo stvarno dokazati, kar je glavna zahteva znanstvene zgodovine. Presodna izsledovanja so zato važnega pomena, ker so se vsled njih vže marsikatera zgodovinska sporočila kot resnična dokazala ali pa tudi pogostokrat kot narodne pravljice neresnična ovrgla in tako strankarsko obravnavanje zgodovine zabranila. Po tem načinu se dogodki in podatki skrbno pretehtavajo, zato pa se pri razsodbah previdno postopa, da se ne zabrede v zmotnjave, pretiranosti in strankarstva.

Kakor se kaže, se na razložiti način v ljudski šoli ne more veliko ozirati, ker otrokom v tej starosti še manjka več ali manj duševne zmožnosti, zgodovinske dogodke tem potom zapopasti; vendar pa ima toliko važnih strani, da se tudi pri početnem pouku ne more popolnoma prezirati. Sicer pa je ta način le bolj za zgodovinopisce, izsledovalce zgodovinskih resnic in za zgodovinski pouk na višjih šolah.

Početna metoda zgodovinskega pouka pa se ravna po načelih vzgojstva. Tu ni glavna reč predmet, ampak učence; tvarina uredi se tako, kakor jo zamore učence najložje razumeti. Ta metoda obsega več načinov, po katerih se utegne postopati pri zgodovinskem pouku v ljudski šoli. Na učno načelo: „Od bližnjega k oddaljenemu, od znanega k neznanemu“ opira se doboslovno nazadujoči (regresivni) način. Ker se zgodovinski dogodki vršijo v teku časa, je najbolj znano to, kar je po času najbližje. Gledé na čas najbližja pa je sedanost. Po tem potu se vpelje učence v zgodovino s tem, da se najpoprej uči spoznavati zgodovinske razmere v sedanosti; od sedanosti pa se gre polagoma v preteklost in sicer od stopinje do stopinje. Če se pomisli, da se ima na ta način začeti zgodovinski pouk pri jako zamotanih razmerah, kakor se nahajajo v sedanosti, sprevidi se, da je za začetnika pretežaven, da-si se izraža v njem dobra misel, učenca seznaniti najpoprej s sedanjimi razmerami, katere so ž njegovim bitjem in življenjem tesno združene. Vendar pa za začetnika ni primeren, ker bi se moral omejiti na najjednostavnejše razmere. Ta način poučevanja, če se hoče s pridom rabiti, zahteva vže veliko duševne zrelosti; torej je to, kar se more še le pri zaključku zgodovinskega pouka z vspehom rabiti, za početni pouk prezgodaj. Nekoliko pomena pa ima ta postopek v ljudski šoli vendar le, namreč v tem smislu, da se da učencu pri zgodovinskem pouku marsikaj pojasniti s tem, kar mu je o sedanjih razmerah znanega. Kar se je pri domoznanskem

pouku omenilo zgodovinskih povodov, kar je otroškemu razumu znanega o sedanjih zgodovinskih razmerah, se pri ugodni priliki lahko dobro porabi, ker se pogostokrat zamorejo pojasnjevati zgodovinske razmere v preteklosti, če se primerjajo z razmerami v sedanjosti. Razvidi pa se, da se prilično v zgodovino potegnene sedanje razmere še ne morejo imenovati nazadujoči način poučevanja v pravem pomenu.

Prejšnjemu popolnoma nasproten pa je doboslovno napredujoči (progresivni) način, kateri se opira na učno načelo: „Od jednostavnega k sestavljenemu, od ložjega k težjemu“. Po tem potu se zgodovinski dogodki pripovedujejo zaporedoma, kakor so se vršili; pouk se tedaj prične s starim vekom. Zgodovina starega veka pa je v resnici ložja od novejša, ker je bolj nazorna, poetična, mladostna; suče se bolj okolo posameznih oseb ko novejša, zato pa je mladini bolj razumljiva in bolj zanimiva. Tam, kjer se zgodovina zamore poučevati v zvezi, naj se prične s starim vekom; naprej naj se hodi, ne pa nazaj.

To je tudi najnaravnejši in najstarejši način zgodovinskega pouka, pa tudi še sedaj najbolj v navadi in to po svej pravici. Zgodovinski dogodki pripovedujejo se zaporedoma, kakor so se vršili; prične se pri najstarejših zgodovinskoznanih časih ter se polagoma prehaja v sedanjost; zgodovina razvija se po teku časa, tedaj po tistem redu, v katerem so se čini v resnici vršili. Zgodovinski pouk prične se z jako priprostimi razmerami življenja, kakor so se tedaj nahajale, kar otroškemu razumu na tej stopinji najbolje ugaja. Na ta način zamore se dokazati in zapopasti, kako so se pozneje zgodovinske razmere izobrazovale iz prejšnjih. Zgodovinski dogodki, ker po teku časa v zvezi, se tudi veliko ložje v spominu ohranijo, nego če se posamezni oddelki brez ozira na čas iztrgajo iz celote; saj se mora vsak pravilen zgodovinski pouk opirati na doboslovno zvezo. S tem načinom pa se zamorejo združiti skoro vsi drugi, po katerih se utegne zgodovina obravnavati. Pa tudi sam na sebi dopušča mnogo spremenjave. Tvarina zamore se n. pr. razdeliti na več oddelkov, ki se zaporedoma obravnavajo v posameznih tečajih, tako da se učijo učenci v prvem tečaju stari vek, v drugem srednji in v tretjem novi. Vendar pa taka razdelitev za ljudsko šolo ni primerna. Pač pa je za ljudske šole primeren nek drug način, po katerem se v vsakem tečaju ozir jemlje na vso učno stvarino, kolikor je je poučevati odločene, pa tako, da se od stopinje do stopinje, od nižjih tečajev proti višjim, vedno bolj dopolnjuje in razširja.

Ta način pa ima v resnici mnogo za se vže zato, ker se tem potom zamore ozir jemati na duševne zmožnosti učenčeve na različnih stopinjah. Kakor se učenec od tečaja do tečaja bolj duševno razvija, se tudi tvarina bolj razširja. Največja prednost tega načina pa je, da učencu tvarina v prihodnjem tečaju ni več čisto nova, ker se v vsakem višjem tečaju ponavlja, zraven pa razširja in dopolnjuje. Mislimo si tri tečaje. (Na jedno- in dvo-razrednicah sta samo dva; zato naj se za drugi in tretji tečaj odločena tvarina primerno okrajša in spoji v jedno skupino.) Za prvi ali pripravljalni tečaj vzamejo se v priprostem duhu sestavljene, lahko razumljive pripovedi iz zgodovine, ki se naslanjajo na kako odlično zgodovinsko osebo, na kateri učenec občuduje zlasti jeno srčnost in moč, ker to so lastnosti, ki v tej zadevi sedaj učenca še najbolj mikajo in zanimajo; tudi pripovedke so tu kaj umestne. Tem potom se učencu vzbuja čut za zgodovino; dobiva početne pojme, na katere se naslanja poznejši zgodovinski pouk. Poučevanje je večinoma životopisno (biografično). V drugem tečaju pa se tvarina razširi toliko, da se vže prične pravi zgodovinski pouk. Pa tu se je ozirati le na najvažnejše dogodke, vse nebitveno se opušča; pouk pa se zavoljo tega nikakor ne sme omejiti na suhoparne obrise in preglede brez nazornega značaja. Ne sme se gledati toliko na popolnost, ko na nazornost; dogodki se imajo razlagati in pojasnjevati tako, da jih učenec določno in jasno zapopade. Sedaj se

dogodki naslanjajo na določen čas in kraj, torej se začne sedaj naslanjati zgodovinski pouk na doboslovje in zemljepisje. V tretjem tečaju pa se zgodovinski dogodki opisujejo v nepretrgani obliki. Tu naj se poudarja zlasti to, kar politično in prosvetno-zgodovinsko življenje kakega časa posebno jasno označuje. Tudi na vzročno zvezo zgodovinskih dogodkov je obračati pozornost in pa na občne ideje, ki so na zgodovinski razvoj posebno vplivale. Umé se pa, da se v ljudski šoli da na ta način obravnavati le avstrijska zgodovina na zadnji stopinji.

Životopisni (biografični) način zgodovinskega pouka pa obrača pozornost le na posamezne osebe, ki so na razvoj kake dobe posebno vplivale in pa za človeštvo važna dejanja zvrševale. Sicer se v zgodovini glavna pozornost obrača na predmet, namreč na zgodovino samo po sebi; osebe omenjajo se le zavoljo dejanj, katera so zvrševale. Po životopisnem načinu pa je razmerje ravno nasprotno; tu se glavna pozornost obrača na osebe, na dejanja pa le zavoljo oseb, kot na jih izvršitelje. Za kako zgodovinsko dobo pomenljiva oseba naj učenca zanima tako, da si dejanja zapomni zavoljo nje, kot nebitvene dodatke. Kakor se razvidi, ta postopek ne meri na to, da bi si učenec pridobil zgodovinskih vednostij v skupni zvezi, ker se bavi le s posameznimi osebami, za katere naj se vnema in navdušuje, ter si jih stavi za vzor in zgled. V tem smislu ima pomen ta način zgodovinskega pouka, da namreč učenca navdušuje za domovino, če se mu slikajo osebe, ki so vse svoje moči posvetile domovini; da mu blaži srce, če se mu slikajo osebe, ki so neumorno delovale za blaženje človeštva, se borile za njegove pravice ter neustrašeno zagovarjale in branile resnico in pravico; da ga vnema k vstrajnosti pri svojih dejanjih, če se mu slikajo osebe, ki so po svoji bistroumnosti in neumorni pridnosti in vstrajnosti pogosto skoro nepremagljivim zaprekam vkljub izumile za vse človeštvo pomenljive iznajdbe in podobnih značajev več. Slikajo naj se torej le take osebe zgodovinskega pomena, ko so se v čem nad vsakdanjost povzdignile, bodi-si po svoji hrabrosti, bodi-si po kaki drugi kreposti.

Jako napačno pa bi bilo, ves zgodovinski pouk omejiti le na životopisni način. Pri životopisu se pozornost obrača v prvi vrsti na osebo samo po sebi, v drugi še le na jena dejanja; zgodovina pa temu nasprotno preiskava, kako je oseba vplivala na svojo dobo in kak pomen so jena dejanja imela za prihodnost; oseba ji je torej postranska reč, glavna pa so njena dejanja. Zgodovinskemu pouku, tudi na ljudski šoli ni jedini namen, da bi budil in utrjeval učencu značajnost, ampak tudi ta, da se učencu poda nekoliko zgodovinskih vednostij.

Ivan Klemenčič.

(Dalje sledi.)

Psihologično-metodična utrditev učne slike „Iznajdba knjigotiskarstva.“

Spisal Gabrijel Majcen.

(Dalje.)

Učenci so shvatili učno snov tako, kakor se jim je podala; toda tako shvatanje z ozirom na odmišljanje ne more zadoščati. Za to ima se snov pripraviti; zgodi se to po vglabljanji. Delovanje je dvoje. Prvič. Elementi, iz katerih nazorni kompleks sestoji, in jih zveze so z ozirom na to, kar se hoče odmišljati, različne veljave. Ker še pa učenec ne ve, kaj bode moral odmišljati, zató tudi ne ve, na katere predstave, oziroma vrste predstav, ali prav za prav za katere zveze predstav mu je treba svojo pozornost obračati najboljše. Učitelj ima torej dotične zveze iz cele mase povzdigniti, da so učencu izmed vseh drugih v zavesti najbolj žive. Sem spada, kar je v tej točki pod $a \alpha, \beta, c \alpha, \beta, \gamma$.

Drugič. Mnogo zvez je v obliki, v kateri se je snov podala, še nezvršenih; v svrhu temeljitejšega razumevanja so potrebne, v svrhu popolnejšega odmišljanja pa prav tako porabne, kakor une izrečene. Torej jih je treba zvršiti, poprej pa najti. Najdejo se po sklepanji. Tukaj je učitelju paziti, da ne gre predaleč; ne vsega, kar je resnično, koristno in lepo, ampak izmed tega le to, za kar so učenci zreli. Resnično je in tudi koristno bi bilo n. pr. opozoriti, da sodišče ravnanja Faust-ovega z Gutenberg-om ne obsoja, pač pa morala. Ali vpraša se, so-li učenci tudi zreli, da to neskladnost popolnoma shvatijo. Vglabljanje naj ne preseza duševne moči učencev, pač pa naj bode kolikor mogoče vsestransko, zavedaj stvarno kakor psihologiško, etično kakor versko vsebino.

Ločenje predstav po bistvenosti bistri učencu um, a mnogo večjega učinka je iskanje predstavnih zvez za izobraževanje sklepne moči. Kolikega pomena je to, uvidimo takoj, ako pomislimo, da je le sklepna moč tista, po kateri duševno napredujemo; samo sodeč ostali bi vedno na enem in istem mestu. V šoli se za vajo sklepne moči v obče stori premalo; posebno bi se naj urila v zgodovinskem pouku. Le sklepajočemu odpira zgodovina svojo zkladnico, in le jemu bode mogoče doseči vsestranski smoter, kojega predmet ima.

Učna oblika vglabljanju naj je dialogična. H koncu učenci celo zgodovinsko sliko še nekolikrat reproducirajo (kar se je v učni sliki opomniti pozabilo), da jo imajo popolnoma v oblasti. Vendar se ima ta reprodukcija od zadnje razlikovati toliko, kolikor so učenci po vglabljanji pridobili. Sedaj, ko se je bila apersepcija zvršila temeljito, bode učenec pripovedoval ne le iz glave, ampak iz srca; besede mu bodo vrele iz globočine toplega čustva. Lahko se še da naloga pismeno.

Prisvajanje nazorne snovi pouku nikakor ni končni smoter, ne materialni ne formalni. Snovi, kolikor je je učenec naziral, ne more ta niti obsezati niti držati; zategadel se ima iz nje poiskati, kar je skupnega, splošnega, da nosi nazore, liki trak nanizane bisere. Sicer pa mehanična navzočnost učnih snovij ni glavni smoter, ampak vaja vseh duševnih močij, torej formalni. Prirečeno snov morem zgubiti, ne pa pridobljene moči. Prvo si lahko prisvojim, kadarkoli je potrebujem, ako mi služijo dovolj izurjene duševne moči. Samo naziranje pa tudi formalnega smotra ne spolnjuje, ker duševne moči učenčeve nedovoljno uri, česar, mislimo, dokazovati ni treba. Pouk bi tudi naj dejstvom vzgojivo ter na dejanje gojenčevo vplival. Ako pa mu je konkretna vsebina raztresena, tega ne dožene. Nazori sodržujejo nekaj, kar izobražuje, kar vzgaja. To pa stopi mnogo krepkeje, močnejše in oblastno v dušo učenčevo, ako izhaja iz mnogih nazorov, bodo si ti-li posamezni, ali primeri, ali prikazi ali dejanja, ko skupno, splošno veljavno, bistveno, to je ko pojem, pravilo, zakon ali vodilo. Torej je treba skrbeti, da se učenec tega splošno veljavnega zaveda, a ne le to, marveč da ga ima vsikdar na razpolago, eventuelno da ga zna poiskati sam, ter da se usposobi, povzdigovati se nad stvar in jo duševno vladati. Posebej v pouku splošno veljavnega tudi ni mogoče pogrešati prvič, ker se dobra apersepcija more vršiti le takrat, ako je apersepcija snov trdna in močna, in drugič, ker se sicer zvrši lahko koncentracija, kajti brezlika znešenina je nasprotje jednotnosti, ki znanje vreja in na dejanje vpliva.

Za naziranjem sledi torej pridelovanje pojemnega, to je primerjanje in odmišljanje in sicer često neposredno, često mnogo pozneje. Na spodnjih stopnjah še učenec za odmišljanje (glavni opravke je to, primerjanje je temu le sredstvo) v obče ni prav zrel. „Pojemno pa se ne sme posiliti, marveč kot dozorel sad mora izhajati iz obilice konkretnih skušenj. Ne sme se razvijati, kadar bi se poljubilo, da ne ostane prazna beseda, rastlina brez korenine. Nastopiti ima še le tedaj, kadar obilnost učne snovi in mnogoternost priučnega sama teži na to, da se bistveno v pojemu ali splošnem razsodu

skupi in vredí.*) Na nižjih stopnjah bo torej bolje, nazórno snov v učencu dobro utrditi in zvezati sè sorodnim, odmišljanje pa pribriniti za poznejši čas. Vezáje se na nižji stopinji snov v svrhu poznejšega odmišljanja kakega pojma često le ne nabira in je treba v mnogih slučajih tačas zadovoljiti se s tem, da se določi pri jednem zglédu le jeden znak pojma, ali da se v nadaljнем pouku obseg psihičnega pojma razširi.

Zakaj učenec prvih let ni zrel za odmišljanje? Prvič, ker je še ves čuten, drugič, ker sprejemanje in vezanje nazorov samo zahteva vso njegovo duševno moč, in tretjič, ker nima toliko nazorov, kolikor jih je v živo odmišljanje treba. Kadar ima otrok nazorov, ki se tičejo pojma, kojega bi naj pridobil, dovolj, takrat zadoščajo v svrhu odmišljanja trije, četirje. Ako pa še poprej nima nobednega, takrat pa je pojem, odmišljen od treh v naglici podanih mu nazorov, res le rastlina brez korenin. Nazori morajo se v notranjost učenčeve globoko vrniti, ponavljati, preiti v meso in kri, za to pa je treba časa in zopet časa. To velja tudi kolikor toliko za starejšega učenca; vzlásti pa je treba, ako se z novim predmetom začne, ostati prav dolgo pri naziranju in z odmišljanjem začeti še le takrat, kadar se je bilo naziralo mnogo in to popolnoma prebavilo. Na vsak predmet, ki nastopi v poznejših šolskih letih, ima se pripravljati prav za prav vže na nižji stopnji. Kar velja za pojemno in predmete, velja mutatis mutandis tudi za razna poglavja predmetov.

Kako se ima odmišljanje vršiti? Tukaj moram izpovedati, da sem svoje mnenje o tej točki od časa, ko sem učno sliko pisal, nekoliko premenil; ker mislim, da na bolje, in ker se človek uči, dokler živi, naj mi čestiti čitatelji to blagosrčno odpusté. Po vglabljanju je apersepcijski proces dovršen in ob jednem želja, ki se je po naznanjenju smotra v učencih vnela, izpolnjena. Po čemur je učenec težil, to je dosegel. Smoter se je namreč nanašal le na apersepcovanje, ne pa tudi na odmišljanje. Z odmišljanjem začenja se celo novo, od prejšnjega različno delo, katero zahteva prav tako kakor apersepcovanje, ako ga učenci naj opravljajo samotvorno in z živim zanimanjem, svoj poseben smoter. Ako pomislimo, da je duh otroški bolj naklonjen nazivanju, sprejemanju nego premišlivanju, in si predočimo, čemu se smoter postavlja, moramo priznati, da je, storiti to na čelu odmišljanja, še potrebnejše, nego pri naziranju. Gotovo hočem, da učenec deluje zavedno tudi naprej, to je, da ve, kaj in čemu dela; v to pa je treba, da se postavi smoter. Boljše je, ako ga učenec najde sam, kar se bo često zgodilo, ako ne, daj mu ga. Vže za apersepcijo ni lahko smotra dobro postaviti, izvestno pa je to še težje za odmišljanje. Na jedni strani bi se naj naslanjal na ravnokar obravnano snov, na drugi pa učenca opozarjal na abstraktno, koje naj izlušči. Ali ker je treba, ne plašimo se truda!

Tudi smoter, ki se stavi pred odmišljanjem, ima biti stvaren; torej ne gre reči: „Sedaj pa še hočemo pogledati, kaj se da iz povedanega učiti!“ marveč učenec mora vedeti, kaj in čemu naj primerja, in težiti z vsemi močmi in najboljšimi sredstvi po smotru, ki izhaja z nekako zadostitvijo iz njegove notranjosti. Ako bi ga gnala naprej le oblika, to je, da ve, po vglabljanju ima priti primerjanje, za tem pa kak rek ali kaka pesmica, bil bi tak pouk le zunanji in prav šablonast. Za naše odmišljanje bode treba več smotrov. Prvega bi postavil tako-le: „Hočemo premišljati, kolikega pomena je iznajdba knjigotiskarstva za omiko vesoljnega človeštva!“ Na to sledi a) α). Včasí je treba, da se za smoter še pripravlja, a vsakrat se to naj zgodi kratko. Sedaj, ko je smoter znan, začne se živo duševno delovanje; domišljija pride v tok, reprodukcija sledi za reprodukcijo, asocijacija deluje, sploh mišljenje je živo, a tudi samostojno in svesto svoje svrbe. Ker učenec smoter ve, išče primerov sam, ter jih postavlja v skupino, koja mu reprezentuje v smotru označeno misel. Ta misel postaja vedno jasneja, a ob jednem

*) Lange K. Dr.: „Ueber Apperception“. Str. 233.

močnejša ter jame dobivati oblast nad stvarino; vendar pa ima ostati ž njo v zvezi, ker bi drugače ne moglo vršiti se uporabljaje. Kakor je namreč korakal duh od konkretnega (naziranje) do abstraktnega (odmišljanje), tako ima, kadar se gre za uporabljaje, to pot zopet hoditi nazaj; ako pa je vez med abstraktnim in konkretnim pretrgana, to pot zgreši.

(Dalje sledi.)

Nekoliko besedij o premembi naših „Beril“.

I.

Dobro osnovana, po pedagoških in didaktičnih načelih sestavljena šolska knjiga je učitelja najvažnejše vodilo pri poučevanju; ona mu lajša pripravljaje in je tako rekoč podlaga ali temelj, na koji zida učitelj vse svoje razlaganje in poučevanje. Šolska knjiga je vez med učiteljem in učencem, vez med šolo in domom. Kje naj išče učenec drugje pomoči, ako hoče — osobito pa doma — ponavljati to, kar se mu je razkladalo v šoli — če ne v šolski knjigi? Zato se pa tudi po vsej pravici terja od vsake šolske knjige, da je po obliki in vsebini kolikor toliko popolna ter otroškemu zoroškemu primerna; saj je znan izrek: „Za otroke je najboljšje še le dobro dovolj“.

Med učnimi šolskimi knjigami zavzema gotovo prvo mesto „Berilo ali Čitanka“, s katero je pri sedanjih naših izdajah (žal, da samo s I. in II. Berilom) združena tudi slovnica. Berilo je takorekoč otrokova „knjiga za vse“; kajti berilo mu ponnja gradiva iz večine predmetov, ki se poučujejo v ljudski šoli. Zato se pa dobro šolsko „Berilo“ učencu često tako zelo prikupi, da se ga z veseljem spominja vse svoje žive dni.

Vsaka šolska knjiga, torej tudi „Berilo“, bodi učencu pa tudi učitelju vzor dobrih in jedrnatih — poučnih sestavkov v lahkomljlivej besedi. Tako se glasi načelo, katero ima veljati gledé na knjige te vrste če naj zadostujejo obénim terjatvam. Kako pa je v tem oziru z našimi slovenskimi „Berili“?

Čeprav so sestavljene te knjige na podlagi splošnih učnih načrtov, četudi so jih sestavljali in pregledovali odlični in praktični šolniki slovenski in jih je potrdila ter izdala sama vis. c. kr. vlada, vendar so nam večletne skušnje pokazale, da so še v marsičem pomanjkljiva naša „Berila“ ter predrugečbe in zboljšave potrebne. Zato pa se je od slovenskih šolnikov vže pri nekaterih prilikah izrekla nujna potreba, da se te knjige pregledajo in popravijo.

Revizija slov. „Beril“ in slovnice se je postavila celo na dnevni red mnogih letošnjih okrajnih učiteljskih zborov, katerim se je stavilo vprašanje: Večletne izkušnje pri rabi slov. „Beril in Slovnice“ od „Začetnice“ — 4. „Berila“ so pokazale, je-li te knjige z ozirom na izbor, razvrstitev in obseg učne stvarine, potem z ozirom na jezik našim potrebam ustrezajo — če ne, pri katerih berilnih sestavkih bi se dalo kaj zboljšati in kako?

Ni namen pričujočih vrstic, rešiti vsestransko tú označene naloge, ne bodem se spuščal v podrobno preiskavanje posameznih berilnih sestavkov, ampak le poskusil bodem po slabih svojih močeh — na podlagi nabranih izkušenj prav odkrito izraziti svoje misli osobito o etičnih berilih, da tako po besedah pregovora „Več očíj več vidi“ opozorim cenj. tovariše, ki se bodo letos obširno s tem vprašanjem pečali, na razne nedostatke in hibe v naših „Berilih“. Če sem jim pri sestavi njihovih temeljitih razprav o tem vprašanji s tú priobénimi drobtinicami kaj koristil, bode moj trud dovolj poplačan.

Kakor vže zgoraj omenjeno, hočem se baviti osobito le z etičnim delom naših „Beril“, le v „Začetnici“ se bodem dotaknil več ali manj vseh sestavkov, gledé katerih se mi bode zdelo potrebno kaj omeniti. Če morebiti imam po mnenji katerega bralca ali bralke o tej ali onej stvari napačne nazore, bode me zelo veselilo, ako se oglasi iz jednakega namena še kak drug tovariš, da bi se tako o tem velevažnem vprašanji vnelo prav živahno razmotrivanje.

Pričnimo torej takoj s prvim sestavkom v Začetnici str. 40 (Izdaja od leta 1890). „Učilnica ali šola“. Jaz bi tú na prvo mesto postavil izraz „Šola“, ker je ta izraz v ljudski govorici običajen, torej „Šola ali učilnica“.

V tem spisu najdeš nadalje tudi prav lepe besede, ki pa niso umestne niti v „Začetnici“, niti v kaki drugi šolski knjigi „družina in šola sestrici ste dve — nobedna samotna hoditi ne sme“. Ta izrek povdarja vzajemnost, torej harmonijo med šolo in domom pri vzgojnem delovanju. Kaj pa učenec — prvenec o tem razumi? Kakó naj učitelj tolmači učencem to kitico? Beseda „deska“ bi lahko čisto izostala, ker je dovolj dober in jasen izraz „tabla“. (Katero besedo pa naj potem rabimo za „Brett“?) Izraz „črnilo“ za tinto ni primeren, dá, celò napačen. Nehoté se nam vsiljuje tu vprašanje: kakšno je neki rudeče, modro in zeleno črnilo? Črnilo je za nemško „Schwärze“ prav dober izraz, a za „Tinte“ nikakor ne. (Tudi Janežič-Bartelnov „Slovar“ navaja na str. 679 za Tinte — tinto.)

V 5. vrstici od spodaj čitamo „Ploščica je od kamena ali od papirja“. Oznamenilo „ploščica“ nam ne ugaja. Ali ni lepše „tablica“? Schiefertafel = tabla; Schiefertafel = tablica, „od papirja“. Oblika „je od papirja, od lesa“ itd. je sicer pravilna in se v našem književnem jeziku pogosto rabi, vendar pa bi nam bila ljubša stara oblika „iz papirja, iz lesa“. Tudi ne verjamem, da bi kateri učitelj v šoli popraševal „od česa je klop, od česa je miza?“ itd. in Začetnica sama trdi na str. 42., da so podobe izsekane iz kamena; na 46. strani pa vpraša: „Iz česa je prt?“ Kje je tukaj doslednost.

Kar nam pri spisu „Učilnica ali šola“ dalje ne ugaja, so preveč nakopičene naglasnice. Te učenca, osobito začetnika motijo in mnogo boljše bi bilo, ko bi se kasneje t. j. v 2., 3. in 4. Berilu na ta znamenja bolje oziralo in sicer zavoljo tega, ker pride na srednjem in višjem stopinji ta oddelek slovnice na vrsto, tako da bi se lahko učitelj pri obravnavi naglasnic opiral na berilne sestavke dotičnih čitank. Da je teh znamenj v „Začetnici“ primeroma največ in potem v vsakem naslednjem „Berilu“ vedno manj, tako da v „Četrtem Berilu“ skoraj popolnoma izginejo — je res čudna naopačna uredba.

Pesem „Po úku“ (str. 41) je v obliki nekoliko okorna, malo boljša se nam zdi ista pesem z dvema predružačenima vrsticama v Praprotnik-ovem Abecedniku str. 48, ki se tako-le glasi:

Pomagaj, Bog, da vse nauke — Zvestó si v srci hranimo, — Da vedno se po njih ravnamo — In večno srečni bodemo!

Spis „Cerkev“ str. 42 je drugače dober, le beseda „povedite“ bi se lahko nadomestila z navadnejšo „povejte“. Stavek „V cerkvi smo dolžni“ je preveč nemško zavít. Boljše bi se reklo: V cerkvi se moramo zeló spodobno in pobožno věsti. Sestavek „Hiša in druga gospodarska poslopja“ str. 43 nam v občé ugaja — le tiskarski pogrešek v 12. vrsti od spodaj „jajka“ namesto „jajca“ zeló moti. V občé pa nam je na tem mestu omeniti, da v naših slov. „Berilih“ tiskarskih pogreškov kar mrgoli, čeprav bi v šolskih knjigah nobedne tiskovne pomote zaslediti ne smeli.

Skozi okna „ide“ svetloba in hišo. Tú bi se morda lepše glasilo „prihaja“ svetloba v hišo.

„Vnenji“ namesto „zunanji ali vnanji“ vrsta 4. od spodaj. Povest „Iskra“ na str. 45 ni dovolj razumljiva. — Otrok se je z iskro šalil. Izkrica odleti in se v slamo skrije. Ta dva stavka sta zeló motna. S kakšno iskro se je šalil? Kje je dobil iskro? Tú nam zopet mnogo bolj ugaja povest jednake vsebine v Praprotnik-ovem „Abecedniku“ str. 55. „Žveplenke niso igrača“. Povest se tako-le prične: Radko dobi žveplenke in se zunaj pod steno igra ž njimi. Vžigalico potegne po steni, in glej! iskra odleti v slamo; slama se vname in gori s plamenom itd. Sploh pa je vsa oblika te povesti v navedenem „Abecedniku“ mnogo bolj priprosta in otroškemu duhu na tej stopinji prikladnejša nego ona v Začetnici.

„Hišna, mizna in kuhinjska priprava“. V tem sestavku nam ne ugaja besedni red, kar velja često tudi gledé naslednjih spisov. „Nožar nože dela iz trdega železa ali jekla“ namesto „Nožar dela nože itd.“

Na str. 46. vrsta 9. od spodaj naletimo zopet na tiskovni pogrešek; namesto čemu je čitati ondi „čemu“. Namesto „okrožnik“ (Teller) bi bilo po mojem mnenju dovolj samo „krožnik“ saj tudi Bartel-nov „Slovar“ ne pozna okrožnika nego samo „krožnik, plošček, pladenj“ (str. 673). Povest „Bodi pošten“ (str. 47.) Deček Mirko na cesti najde nož. Kdo tako govori? Zakaj ne: Deček Mirko najde na cesti nož.

V občé pa z besednim redom v posameznih stavkih ne moremo kaj zadovoljni biti in iskreno želimo, da se dotični stavki pri bodočej izdaji te knjige popravijo. „Srajce ali

robače šivelja dela iz platna — namesto dela šivelja . . . Kape kapar dela, namesto „Kape dela kapar“. „Ljudmilka jajce najde na dvorišči pod stopnicami“, namesto „Ljudmilka najde na dvorišči pod stopnicami jajce“. — „Soseda jajce dene pod kokoš“; namesto „dene jajce itd. itd.“

Vrnimo se zopet k povesti „Bodi pošten“. V 3. vrsti tega spisa najdemo obliko „odide“, medtem ko na 52. strani v povesti „Neredni deček“ vrsta 13. od zgoraj „ofide“ spāt. Od šolske knjige pa bomo vendar smeli zahtevati, da nam ne dela zmešnjave v rabi posameznih oblik. „Začetnice“ piše jedenkrat vže (str. 47. vrsta 3. od spodaj) pozneje pa (str. 64, 89 itd.) „že“. „Zač.“ govori o bečelah, a drugo Berilo pa o „bučelah“. V „Začetnici“ in v 3. „Berilu“ najdemo besedo „stariši, medtem ko služi 3. „Berilu“ izraz starši. (Po Levstik-u.) Nadalje se mešajo oblike „kmečki“ in „kmetski“ — ribnjak (Zač. str. 90) in ribnik (Zač. str. 53).

V jednom sestavku (Zač.) se učitelj in starši tičejo, v drugem se pa o teh činiteljih vže dostojnejše govori. Na str. 48. „Učitelj uči“ medtem ko na 61. strani . . . gospod učitelj govori“. Na str. 62. pa „Učitelj vprašajo“. Beseda „Stvarnikovo“ z veliko začetno črko str. 72 in pa na str. 96 „stvarniku“ (z majhno) je istotako nedoslednost. V spisu „Različno orodje“ str. 48. nahaja se stavek: Plug ali oralo, brano itd. kmetu dela tudi stranoma kolar, stranoma kovač. Prvič nam v tem stavku ne ugaja besedni red, drugič je v njem veznik „tudi“ odveč in tretjič je izraz „stranoma“ za „deloma“ nenavaden. Po našem mnenju bi se naj ta stavek tako-le glasil. Plug ali oralo in brana je tudi orodje, katero potrebuje kmet; lesene dele pluga in brane napravlja kolar, železne pa kovač.

„Voznik in Pavliha“ (str. 49.) Stavek (6. vrsta od spodaj): Prisiljen je bil tisto noč na jasnem prenočiti, bi se boljše glasil: Moral je tisto noč pod milim nebom prenočiti. „Prisiljen“ je nemčizma; istotako nam izraz na „jasnem“ ne ugaja, da-si je pravilen. Najboljša prestava besedij „im Freien“ se nam zdi „pod milim nebom“. V 3. vrsti (od spodaj te povesti je „hočes“ namesto hočes“ tiskovna pomota. K spisom do strani 61 nimamo nič bistvenega pripomniti.

Spregovorimo nekaj besedie o 1. spisu na navedenej strani. „Kako se je držati v učilnici.“ Mi bi dali temu sestavku naslov „Kakšni bodite otroci v šoli“ kateri naslov je tem bolj opravičen, ker najdemo na 64. strani spis „Kakšni bodite otroci doma“. Držati, zadržati se = „sich verhalten“, je tujka.

Tudi stavek „V učilnici se je držati vsakemu svojega mesta . . .“ bi se lahko nadomestil s priprostejšim. — V učilnici (če se ta izraz obdrži) naj ostane vsak na svojem mestu. . . . Na konci tega spisa je čitati, da je grdo, ako učenec obsedi, kadar je vprašan. Mi pa mislimo, da to ni le samo grdo, ampak, da se kaj takega sploh v šoli zgoditi ne sme.

Te besede naj se torej izpustijo, a stavek v 3. vrsti od zgoraj bi kazalo na taki-le način popolniti: „Vsak naj pazi“, a kadar je vprašan, da hitro vstane ter jasno odgovarja“.

V 4. spisu „Bodi postrežljiv“ motita bralca zopet dva tiskarska pogreška; učilnice, namesto učilnico — Jam, namesto jaz.

V 6. spisu (str. 64.) naj se v 5. vrstici od spodaj stavek: „ . . . naj se ne šalijo z ognjem, svečo, ogljijem . . .“ popolni tako-le „ . . . naj se ne šalijo z ognjem, gorečo svečo, ogljijem itd.“

V 10. spisu „Hvaležni „sin“ v 2. vrsti od spodaj najdemo besedo „varičen“ in pobožen. Čemu „varičen“, ker je „varčen dovolj.

11. spis „List ali pismo“. V 9. vrstici (str. 67) od zgoraj poboljša se naj oblika „razveseljajajo“ tako, da se bode glasil „razveseljujejo“.

Otroci žive daleč od mesta na kmetih, a vendar so koncem pisma, koje pišejo očetu, dostavili „V Mariboru“, meseca januarja 1888. Na to pomoto posebej opozarjamo in se nadejamo, da se bode v prihodnjem izdaji „Začetnice“ na vsak način popravila ter namesto Maribora ime kakšne bolj znane vasi navedlo.

V 15. spisu, na str. 70 v 5. vrsti od zgoraj naletimo zopet na tiskarsko pomoto „nezrečni“ namesto „nesrečni“. Druge tiskarske pomote od strani 72. naprej so še: Str. 77 v spisu „Živali“ vrsta 2. od zgorej „koristnik“ namesto „koristnik“, 30. spis „Petelin in kokoš“ vrsta 1. od spodaj „tekoj“ namesto „tkoj“. Povest „Ptice pevke“

(str. 79) prva vrsta od zgoraj „prijezna“ namesto „prijazna“. 35. spis (str. 81) druga vrsta od spodaj „hočeč“ namesto „hočeš“. V povesti „Slamnati mož“ str. 91 prva vrsta od zgoraj „jo“ namesto „je“. Razven teh še je nekaj majhnih (n. pr. „z“ namesto „ž“ itd.) tiskarskih pogreškov, ki pa, če tudi so malenkosti, vendar-le motijo.

19. spis „Človeško truplo“ je znana basen, ki pa ne spada v „Prvo Berilo“, ker je nje vsebina, osobito pa za priprosti razum učencev na tej stopnji premračna. Zato jo pa najdemo tudi kasneje v „Tretjem Berilu“ na str. 211., kjer z naukom, ki je na koncu pridjan, prav dobro ustreza svojemu namenu. Prav primerna in otroškemu zoroškemu prikladna bi bila na tem mestu basen „Prevzetni prst“ (Kržičev „Angeljček“ II. zvezek, str. 40.) V tej basni se nam pripoveduje, kako je postal prstinec ali zlatnik ošaben in prevzetan, ko si je nekoč nataknil prelep prstan. Radi jegovega napuha pa so se vsi drugi prsti — tovariši jegovi vježili ter mu službo odpovedali. Zlatnik je hotel cvetico utrgati, a moral jo je pustiti, ker mu drugi niso pomagali; nadalje je hotel črešnje odtrgati in nazadnje nogovico plesti, pa ker drugi niso hoteli pomagati, moral je to delo opustiti. Zdaj je zlatnik sprevidel, da brez pomoči svojih tovarišev ničesar ne opravi, začel se je kesati in glasno jokati, obetajoč, da ne bode nikdar več tak. Ko so drugi prsti to videli, postali so spet prijazni ter so mu zopet radi pomagali. — Ta povedka bi se mladini gotovo takoj prikupila, ako bi našla prostor v „Začetnici“.

V 20. spisu „Živež“ bi na str. 74 v 5. vrsti od spodaj namesto stavka „To je otrokom vselej škodljivo“ lahko reklo: „Sladkosnednost je grda razvada in je otrokom zelo škodljiva“.

Na str. 76, vrsta 1. od zgoraj bi nam namesto „sirovi“ (rob) bolje ugajal izraz „sirovi“. To pa radi tega ker pomeni v ljudske govoric beseda „sirov“ — „käsig“; sirov štrukelj: Käsestrudel, kar je seveda krivo. (V književnem jeziku je „käsig“ simat ali siren.)

V pesmi „Petelinov klic“ (str. 80) bi se naj v drugi kitici vrstica 3. nenavadna beseda „marno“ zamenila z navadno „pridno“. — V basni „Žaba in vol“ str. 83, vrstica 3. od zgoraj „...“ ter vpraša svojih tovarišic: „...“ Tu bi raje videli namesto roditelja tožilnik, torej „... vpraša svoje tovarišice:“

Predzadnjo vrstico v pesmi „V posnemo“ str. 84 bi bile dobro in umestno predru-gaćiti: „Bod' priden in marljiv“. Naglašanje besedice „marljiv“ nekako čudno zveni.

V sestavku „Drevesa“ (str. 84) bi imeli raje sadje, namesto ovočje; torej tudi „sadno“ drevje. Pesmica „Drevesce“ je zelo ljubka in otroci jo kaj radi čitajo in dekla-mujejo. Sličnih pesmic bi si več želeli!

V povesti „Želod in tikva ali buča“ se naj v zadnji vrstici beseda (samostalnik) „ubogi“ nadomesti z boljšo „ubožec“.

Povest „Solnce in dež“ (str. 96.) najdemo tudi v 2. Berilu na 108. strani. A čemur se tu čudimo je to, da je beseda v povesti 2. Berila mnogo bolj priprosta in razumljiva nego ona v „Zač.“, čeprav bi moralo to ravno nasprotno biti. Sicer pa bi bilo umestno ta spis samo v „Zač.“ ali pa samo v 2. Berilu priobčiti.

Toda končajmo za sedaj; opazke so nam itak preveč narastle pod peresom. Izrečemo še le jedno željo in sicer to, naj bi se Cesarska pesem, koja berilne sestavke „Začetnice“ završuje, natisnila v prihodnjem izdaji te knjige z mnogo večjimi črkami, ko je natisnena sedaj — recimo v velikosti berilnih vaj na str. 22. ali pa le z malo manjšimi. To pa radi tega, ker je treba učitelju — kakor znano — na to v patriotičnem oziru velevažno hymno opozarjati vže učence na najnižji stopnji, čeprav se tu na kako praktično ali metodično obravnavo te pesmi niti misliti ne more. —

Prihodnjič nadaljujemo z opomnjami k etičnim spisom v 2., 3. in 4. Berilu. Torej na svidenje!

Anton Kosi — Središče.

Slovstvo.

„Pomladini glasi, posvečeni slovenski mladini. Uredil in založil Cirilski. V Ljubljani, 1891. Tiskala katoliška tiskarna. Str. 120. Cena 30 kr., vezan komad 40 kr.“

Z veseljem in ponosom mora polniti srce vsakega pravega rodoljuba, ko vidi, kako lepo smo začeli osobito v zadnjem času napredovati na polji naše mladinske književnosti. Res je sicer, da je število do-

brih knjig za našo mladež še mnogo premajhno, vendar pa se smemo pri tako živahnem gibanju na tem polju nadejati počasi prav lepih uspehov.

Mladinsko našo književnost so zopet zdatno pomnožili ljubljanski bogoslovci sè svojo slov. mladini posvečeno knjižico „Pomladni glasi“. Knjižica ta, kojoj je uredil in založil g. Cirilski, ima 18 raznih daljših in krajših sestavkov v vezani in nevezani besedi. Misel, združevati z nabožnim gradivom zabavno je v obče blaga in srečna, in kakor smo hvaležni trudoljubnemu gosp. Anton Kržič-u na njegovem „Angeljčku“*), iz katerega veje tako prijeten in blažilen verski duh — tako tudi to delce gg. pisateljev z veseljem pozdravljamo ter se nadejamo, da bodo pričeto delo v tem smislu pridno nadaljevali.

Vsebina knjižice je ta-le: Angelj skemu mladeniču (pesem.) — Sv. Alojzij Gonzaga (življenje zaščitnika šolske mladine v spomin 300letnice njegove smrti). — Pozabljeni cvetici (pesem). Mlado življenje (slika). — Ta spis, ki popisuje zgodbico siromaškega dečka in dveh gosposkih ponosnih in prevzetnih otrok: dečka in deklice, nima v vzgojnem obziru baš velike vrednosti, ker lahko vzbuja v otroških srcih zavist in sovraštvo do otrok premožnih in imenitnih starišev. Pastirček Miha (je pesem), ki ima prav lep namen in nam vrlo dobro dopade, namreč grajati grdo otroško razvado gledé nakupovanja nepotrebnih rečij.

„Sirota“. Ta povestica je prav mična in se bode gotovo tudi otrokom prikupila.

„Planiki“ (pesem) z glavno mislijo in lepim naukom, da prave sreče ne najdemo v povestnem vrišči in šumu — ne v tujem svetu, nego jedino le doma, kjer je najboljša in najprijetnejša, če tudi se včasih nezadovoljne čutimo.

„Čudno drevo“ je pravljica o dveh siromašnih dečkih ter nam predočuje resnico „da čuje Bog nad nami, in da mu tudi prevzetni mogočnej ne more uiti“.

Pesmica „Pred pomladjo“, da-si opeva nekaj, česar se je vže toli in tolikokrat opevalo: pomlad, oziroma veselje nad bližajočo se pomladjo, je vendar tako ljubka, da se mladini vsekako takoj primili. Postavimo jo tüt-sem:

1. Žubori mi tiho
Z gore snežni vir,
V zraku mi šepče
Vetrea nemir.

2. Topli solčni žarek
Sije mi v srcé,
Na brezlistnih vejah
Ptice gostolé:

3. Da po temnih dnevih
Polno jasnih nád,
Ljubi Bog pošilja
Hčer nebes — pomlád.

„Marija pomočnica“ je krasna in zanimiva povestica.

„Utopljeni zvon“ nam opeva strašni konec tolovajev, ki so oropali na sredi otoka stoječo cerkvice.

„Na počivalu“ je pravljica, koja nam opisuje, kako je kaznil Bog grdo preklinjevalko ter opominja otroke, da se naj varujejo kletvice. „Dedek“ je mična pesmica, ki nam kaže, da je vse na svetu spremenljivo in minljivo. — Najboljša povest in sicer po obliki in vsebini pa se nam zdi „Cerkvica v gozdu“. Ona nam opisuje v jasnem in priprostem slogu srečo in zadovoljnost, kojoj čuti dober otrok na dan prvega sv. obhajila.

„Nagrobne misli“ je po obliki in vsebini dovršna pesem, v kojoj izraža znani pesnik A. Medved žalobne svoje čute o predragi umrli mu materi. Ona počiva v hladni gomili ter ne čuti, da je nad njo „zableščal vže pomladnji žar“ in da se je iz spanja predramila vže vsaka stvar v naravi. Vendar jedno tolaži pesnika, da pride tudi za njegovo mater jedenkrat vstajenja dan:

Ko božji sin ob konci let
V svetlobi pride zlati,
Zvenel na vek bo zemlji cvet
Taktak bo vstala — mati.

In kaj naj porečemo o lepih dramatičnih prizorih „Alojzijeve slavnosti“, „Volk“ in „V Rim!“? Zares vesel jih mora biti vsak vzgojitelj, saj nam je enakih proizvodov vedno manjkalo. Posebno pa smo njih potrebo taktak živo čutili, ko smo pripravljali svoje učence na kako šolsko slavnost. Te tri igre (prva je resna, kar vže naslov sam pové — a zadnji dve šaljivi in napolnjeni s prijetnim in zdravim humorjem) so prav lahko izpeljive v vsakem večjem prostori ali pa tudi pod milim nebom. Oblika je priprosta in lahko umljiva ter ne bode delala otrokom pri učenji nobednih težkóč.

To je torej za majhen denar dovolj lepega berila za našo mladino — in preverjeni smo, da si bode ona s knjižico blažila srce ter se v nemala za vse, kar je dobro in blago.

*) Do sedaj vže 6 zvezkov na svitem.

Iz pedagoškega stališča bi posameznim sestavkom v nevezani besedi želeli nekoliko manj moralizovanja ter večjo doslednost v rabi posameznih oblik. (Tudi gledé slovnice bi bilo tu in tam kaj pripomniti). Nedslednost v pisavi moti često odraslega, kaj še le šolskega otroka. Na 23. str. čitamo „vender“ na 35. str. in še drugje pa „vendar“. Pisateljem rabi zdaj oblika „zahvalim se ti“ (str. 52. in potem zopet „zahvalim te“ „zahvalim ljubega Boga“ (str. 76).*)

Na str. 78. v drugi vrstici od spodaj čitamo „... po nebeškem kruhu, katerega (pravilnejše; kateri) posvečujejo mašnik pri presveti daritvi“ in na 79. str. pa je „skrbnemu duhovnemu pastirju pritekla solza veselja na lice, ker je videl na dečku itd.“

Nadalje nam ne ugaja raba nenavadne besede „malin“, ker je oblika „mlin“ do-

*) Kogar zanima zvedeti, katera teh oblik je pravilna in katera kriva, čitaj Fr. Lekše-jevo razpravo „Nekaj posebnih mislij o slovenščini v govoru in pismu“. („Dom in Svet“ za l. 1890 str. 24).

Ocenjevatelj.

volj lepa in jasna. Ne vemo tudi, čemu se v knjigi namesto lepe in v obče navadne besede „kosec“ rabi „senosek“ (str. 57, 58.)

„In vendar si še pri življenju“ (str. 23). Čemu stavke tako v nemškem duhu zavijati? Čeprav ima pesnik v tem oziru več svobode, nego-li prozaist, vendar pa je tudi jemu strogo gledati na to, da svoje misli izraža v domačem, a ne v tujem duhu. Na 15. str. 16. vrsta od zgoraj bi se menda lepše glasilo „duša se je vzdignila“ (nam. „vzletela“) iz solzne doline v nebeske višave“.

A vse to so malenkosti, ki lepi knjižici nikakor ne kratijo vrednosti.

„Pomladne glase“ torej prav toplo priporočamo vsem prijateljem naše mladine ter jih zajedno opozarjamo, da je ta knjižica kaj pripravno darilce za Alojzijeve slavnosti, koje se bodo letos tú in tam kot 300letni spomin na njegovo smrt obhajale. Tudi šolarske knjižnice bi naj ne bile brez te lepe knjižice. Anton Kosi.

LISTEK.

Spomini na III. skupščino „Zaveze“.

Od Adrije.

II.

Koncert je jako umesten o priliki „Zaveznih“ skupščin in v bodoče bi ga ne smeli nikdar več opustiti. Lepa in prostorna dvorana pri Belvederu bila je natlačeno polna samega razumništva, in s posebnim veseljem smo pozdravljali višje dostojanstvenike, ki so pokazali, da cenijo učiteljski stan, kar nam je dokaj laskavo priznanje.

Vspored zvršil se je dobro, in če jemljemo ozir na to, da je bilo skupno peti pevcom od vseh vetrov zbranim, smelo rečem: prav dobro. Vojaška godba je svirala izborno, saj za to nam jamči nje kapelnik, gosp. Blaschke, ki je Slovence obogatel z mnogimi skladbami, osobito pa vil v vence v prvi vrsti naše narodne popevke. Kdo ne pozna „Soče in Milice“, prelepih četvork jegovih? Uvodnica po slov. motivih in koncertna mazurka zvalili ste z vrta gospodo. Stopili smo na oder ter skupno zapeli „Zavezno“. V ti skladbi veje nekak narodni duh in ravno ta ji daje značaj himne v polnej meri in veljavo ji še povečuje soglasje načel našega učiteljstva. Kako veličastno se je razlegala po akustični dvorani! In v to je pripomogel zares „maestosi unisono“: iz tolikih grl jeden sam glas, iz samo jednega srca, posebno pa še krepkó v zadnji, prekrasni kitici, ki naj venča vsakega učitelja in učiteljico slovensko. — Mešani zbor „Naše goré“ je težak, tu je har-

monija strogo zastopana in vkljub vsem težkočam so gospice tovarišice sè svojim lepo donečim glasom častno rešile nalogo. — Prav dobro se je pel Nedved-ov „Moj dom in Jakin contrabas“ — katerega bi tudi Slavjanski ne zavrgel — nam je o sklepu zeló ugajal. Ali, gospod urednik, da ne pridem v nasprotje z dopisnikom „Slov. Naroda“ (z dne 30. maja t. l.)! ki se huđuje in spodtika nad tem, da se je v vsopred sprejela samo jedna pesem velezaslužnega skladatelja in učitelja — učiteljev, gosp. Nedved-a. Kdo bi si mislil, da je kaj takega mogoče! O nesrečni separ-razem!

Volarič-ov „Pogovor z domom“ je dovršen zbor, motivi povsem dobro izpeljani, harmonizacija pravilna, lahka, priprosta, domača in ravno to gre rado v srce, kar iz srca pride. Ponižni skladatelj je komaj upal pokazati se na oder. Isto tako ljubke so dr. G. Ipaveč-evi „O moja Avstrija“ in „Pozdrav“ in stari-resni D. Jenko-v „Naprej“ nam je vedno nov, kolikor-krat ga pojemo. Ni je pesmi med Slovenci, ki bi našla takega odobravanja gledé na tekst in muziko, kakor ta naša himna slovenska. — Predolgemu in preobširnemu vsopredu koncerta se je bližal konec, vrhu tega je pa tropična vročina zvalila mnogo znojnih kapljic, da so se nam čela kar rosila. Zvršili smo s cesarsko pesmijo unisono, t. j. zbrali še jedenkrat v celoto vse posamezne dele one himne, ki se je ta večer slišala skoro v vsakem koščeku godbe in celó po večkrat,

bodi-si v introdukciji ali finalu, tugi ali kontrapunktu, da bi se nam pač ne moglo očitati, da ne čutimo patriotično. Dvorana se je kmalu spraznila

in prezračila, potem pa smo se vsedli za mize in pri čaši piva razgovarjali prav po domače kakor svoji med svojimi. —1.

Društveni vestnik.

Iz ptujskega okraja. (IV. mesečni zbor učiteljskega društva.) Razne neugodne razmere nam niso dopuščale 4. junija „izleteti“ na Polenšak. Zbrali pa smo se ta dan v Ptuji tako mnogobrojno, kakor se nismo nadejali (prišlo nas je 34 članov). Pokazali smo s tem, da nam je pri srci povoljna rešitev letošnjih konferenčnih vprašanj učiteljstvu v čast, a naši slovenski šoli in mladini v korist. Velika radost je navdajala našega gosp. predsednika Robič-a, ko je prisrčno pozdravil toliko število tovarišev in tovarišic. Predstavljal nam je tudi novega člana, gospoda Radoslava Vrunker-ja, učitelja pri Sv. Vidu, katerega zbor z Živio-klici pozdravi. Dnevni red rešil se je tako le:

I. Zapisnik zborovanja dne 9. aprila se odobri.

II. Delegat gospod Ogorelec, kateri je našo društvo pri „Zavezni“ skupščini v Trstu zastopal, sporoči nam bratovske pozdrave od naših južnih tovarišev na Kranjskem in Primorskem. (Odobravanje.)

III. Predsednik prečita dopis gospoda učiteljski-skladatelja Volarič-a v Kozani z dne 28. maja, s katerim vabi učiteljstvo na naročbo zveščica svojih naj-novejših skladb za mešane zборе. Nekaj tovarišev se hitro za naročbo oglasi. — Po navdušenih besedah gospoda predsednika, kateri je povdarjal gojitev petja v našem društvu, osnovali smo si danes pevski zbor, h kateremu se je oglasilo 16 učiteljev pevcev pod vodstvom gospoda Zupancič-a.

IV. Gospod Kavkler poroča o pregledavanji slovenskih beril ter nasvetuje, naj bi se preosnova slovenskih beril po sledečih načelih zvršila:

A. Splošne opomnje. 1. Številni čitank naj ostane 4, a) začetnica (sama za se), b) prvo berilo, c) drugo berilo, d) tretje berilo.

2. Začetnica naj dobi za vsaki glas, oziroma črko podobico: igla, ura, številka ena, nož, miza, cerkev, čuk, oko, angelj, voz, riba, lovec, miša, bič, peč, jež, drevo, top, gos, kosa, sod, žilo, zajec, žaga, fižol.

3. Slovniki dodatek naj ima prvo, drugo in tretje berilo; Končnik-ova slovnica naj odpade.

4. Drugo in tretje berilo naj ima po dva zemljevida slovenskih pokrajin in av. og. monarhije po vzoru Heinrich-ovih beril.

5. Velike črke v začetnici se naj posamezno obravnavajo kakor v nemških začetnicah.

B. Gledé jezika. V začetnici in v prvem berilu naj prevlada razširjeni stavek, v drugem berilu razširjeni in jednovito zloženi stavek, v tretjem

berilu pa pristna književna slovenščina, kakor je mladini primerna.

C. Izbor in uvrstitev učne tvarine.

1. V začetnici naj tvarina za nazorni nauk odpade, ker se razlaganje podobice uvrsti v krog nazornega nauka; začetnici naj se pridenejo le kratka berilca.

2. Tvarina v prvem berilu naj bo razvrščena po poglavjih v Heinrich-ovi čitanki; sploh naj služijo Heinrich-ove čitanke za vzor.

3. Tvarina v drugem berilu je dobro izbrana in razvrščena.

4. V tretjem berilu naj zemljepisni berilni spisi, ki popisujejo posamezne av. og. dežele, odpadejo in naj se nadomestijo z boljšimi iz četrtega berila, etični berilni spisi pa se naj v tretjem berilu pomnožijo; berilnega spisa „Skrb in smrt“ in „Martin Krpan“ se naj izpustita.

Pri debati o teh načelih so se oglasili k besedi gg. Možina, Copf, Šalamun Sim., Farkaš, Zupancič, Serajnik in Kolarič, kateri so tudi svoje želje naznanili. Predsednik razvidi iz debate, da se zbor strinja z gosp. poročevalcem ter se mu zahvali na trudu, kojega je imel pri vsestranskem poročilu. (Odobravanje.)

V. Nadaljevalje posvetovanje o prvem konferenčnem vprašanji gledé na pouk o avstrijski zgodovini so se razgovora vdeležili gg. Farkaš, Hren, Žiher, Kavkler in predsednik, ter smo se zjediniili v tem, da se naj zgodovinska slika „cesar Fran Jožef I.“ obravnava ob priliki patriotično spomenskih dnevov, kakor pred 18. avgustom, 4. oktobrom, 19. novembrom in 2. decembrom, vsa druga zgodovinska tvarina pa se naj obravnava v istem kronološkim redu, kakor je av. og. monarhija naraščala.

VI. Predsednik Robič poroča o tretjem konferenčnem vprašanji gledé na telovadni pouk ter omeni: 1. da ima ljudstvo na deželi še vedno nekake predsodke o telovadbi. 2. Nasledki temu pa so: veliko pomanjkanje telovadnih priprav, kakor: telovadnih dvoran, poletnih telovadnih prostorov in telovadnega orodja. 3. Te priprave naj bi si pri-skrbele premožne šolske občine same, ubožne pa s pomočjo dež. in drž. zaklada. 4. Telovadni pouk naj bi se pa tudi redno zvrševal, torej ne samo po letu, ampak tudi po zimi. 5. Ob priliki okr. in dež. uč. konferencij, kakor tudi društvenih zborovanj naj bi se zvrševale telovadne vaje z učenci, da bi učite-jem vzbujale večje zanimanje za telovadbo. — Debate se vdeležijo gg. Šalamun Martin, Serajnik in Križ, prvi zagovarja učitelje proti pritožbam zveze južno-avstrijsko telovadnih društev v Gradci, drugi

povdarja za telovadbo več ur, zadnji pa telovadne igre in telovadbo za deklice tam, kjer so učiteljice nameščene.

VII. Zbor pooblasti deputacijo (Robič, Kavkler in Žiber), da se pokloni našemu iz Ptuja v Maribor odhajajočemu preblagorodnemu gospodu c. kr. okr. glavarju F. Marek-u in mu izrazi imenom društva in učiteljstva najiskrenejšo zahvalo za skazano nam naklonjenost.

S tem je bil dnevni red končan in predsednik povabi navzoče, naj se prihodnih zborovanj ravno tako obilno in živo vdeležijo, ter zatvori to važno zborovanje.

Popoldan smo ostali še dalje časa v prijazni zabavi in veseli družbi na kegljišči. Na veselo svidenje pri okr. učiteljski konferenciji 3. avgusta!

Litija ob južni železnici 4. junija. (Redno zborovanje učiteljskega društva za „litijski šolski okraj.“) To zborovanje se je vršilo 14. maja t. l. v Zatičini. Navzoči so bili vsi učitelji in učiteljice iz une strani Bogensperga — izvzemši dve kolegini in šest tovarišev in tovarišic iz te strani. Zborovalo se je v gostoljubni hiši gospoda tovariša in zatiškega župana g. Fr. Kovač-a. (Šola je tam v jako slabem stanu in silno vlažna. V kratkem jamejo novo šolsko poslopje zidati.)

Zborovanje otvori o napovedani uri društveni predsednik g. Ravnikar, ki je vse došle kolegine priščno nazdravil, spodbujajoč jih k složnemu delovanju in kolegijalni vzajemnosti, ker le v slogi je moč.

Na to društveni tajnik g. Adlešič prebere zadnjega zborovanja zapisnik, ki se brez ugovora odobri in overi.

Dva odposlanca k občnemu zboru „Zaveze učiteljskih društev“ za Trst sta izjavila, da jima službene razmere nikakor ne dopuščajo tega zbora vdeležiti se, zato skupščina pooblasti društvenega predsednika, da naj on „litijsko učiteljsko društvo“ zastopa pri imenovanem zborovanju, kar je tudi vestno storil.

O „varstvu kmetijstvu koristnih živalij — posebno ptic pevk“ je poročal jako mikavno in poljudno g. Janko Škrbinec, ki je ob enem tudi omenil, da misli tako koristno knjigo spisati, ki bodo gotovo dobro došla učiteljem in šolarjem. O tem predmetu se vname živahna razprava. Gospod Adlešič obljubi, v svoji šolski delarni za vsako šolo napraviti vzorec „nekake tičnice“ (valilno hišico), v katero se ob zimskem času krilatim pevcem potresa potrebnega živeža. Po tem vzoru naj bi otroci sami izdelovali take hišice, kar bi gotovo zelo dobrodejno vplivalo na mlada nepokvarjena otroška

srca. Ko se je še neko vprašanje g. Bartelj-na pojasnilo, sprejme zbor po toplem priporočilu gosp. poročevalca z odobravanjem nasvet g. Adlešič-a.

O „na novo urejenih učiteljskih plačah“ litijskega okraja poroča v sarkastičnem in ironičnem smislu g. Zajec. Govornik povdarja, da je razžaljivo za vse učiteljstvo našega okraja, da gospodje pri zeleni mizi niti jednemu niso privolili — oziroma zaupali 700 gld. letne plače (!), dočim so po vseh drugih okrajih vsaj nekateri bili tako srečni! Omenjal je dalje, da je jako krivično, da Litija, sedež okrajnega glavarstva, kjer ste tudi dve tovarnici, kjer je vsled tega tudi velika dragina, niti ni prišla v II. plačilni razred, dočim je več vasij tako srečnih. Po kakšnem merilu so to delali, nam je uganjka! Če pregledujemo vso razredbo plač v našem okraju, najdemo, da se je vsemu učiteljstvu poboljšalo za 150 gld. Zadnje vrste plač itak ne omenjam, ker to nam pripada vže po zakonu. Konečno g. poročevalec predlaga, da naj društvo na vis. deželni zbor vložijo prošnjo za več odstotkov zadnjih treh plačilnih vrst in pravičnejšo razdelitev dotičnih služb, kakor to zahteva paragraf 3. novega šolskega zakona. O tem važnem vprašanju bodeta še imela priliko govoriti naša zastopnika pri deželni konferenciji, kjer naj javno razkrijeta krivice, koje so se zgodile učiteljstvu „litijskega šolskega okraja“.

Od posameznih nasvetov naj le omenim jednega g. Bartelj-na, ki je kot društveni pevedja nasvetoval, da naj učiteljstvo našega okraja letos na dan uradne konferencije priredi „koncert“ na korist društvu. Ta nasvet se sprejme jednoglasno.

Konečno se gosp. predsednik zahvali gospodom poročevalcem za trud ter izreče vsem vdeležencem — zlasti pa nežnemu spolu, ki se ni bal daljnega pota, niti troškov, ne truda, presrečno zahvalo. Na to se zborovanje zaključuje s „slava“ in živio“ na presvitlega cesarja.

Skupni obed smo imeli pri svojem g. tovarišu Kovač-u, ki nam je postregel z okusnimi jedili in dobro kapljico — prav v ceno — menda zato, ker smo litijskega okraja učitelji tako — avanzovali — ka-li?! Raznih napitnic in ubranega petja tudi nismo pogršali. Vsi smo bili prav zadovoljni s tem zborovanjem, očiten dokaz, da smo svojega društva potrebovali, v kojem se krepi stanovska vzajemnost, ki je neobhodno potrebna vzvišenemu učiteljskemu stanu. — Po kosilu smo si še ogledali zgodovinski zanimivi „zatiški grad“ v vseh notranjih prostorih. Razne podobe in druge zgodovinske stvari nam je pojasnjeval g. tovariš Črnologar, ki je v tej stroki veščak. Proti večeru smo se pa razšli z gorečo željo: Na veselo svidenje pri konferenciji in koncertu v Litiji.

Dopisi in druge vesti.

Maribor. Dosedaj je bila pri nas navada, da so učitelji mariborskega pol. okraja, t. j. mariborskega Št. Lenartskega in slovenjebistriškega šolskega okraja imeli skupne uradne učiteljske konferencije, ker so spadali pod delekrog jednega okr. šolskega nadzornika. A kar se je po odstopu dež. in državn. poslanca g. Fr. Robič-a razdelil ta pol. okraj med dva nadzornika, bodo se učitelji tudi z ozirom na uradne konferencije ločili. Stalni odbor za mariborski šolski okraj imel je v nedeljo dne 7. t. m. svojo sejo in določil za letošnji zbor učiteljstva mariborskega šolskega okraja ta-le vspeled:

1. Opazke c. kr. okr. šolskega nadzornika z ozirom na inspicirane šole.

2. Govor gosp. nadzornika o predmetu, ki pa se pozneje določi.

3. Pokončna pisava. Poročevalca gg. M. Nerat in J. Leskovar.

4. Učni poskus. Obravnava berilnega kósa ethiške vsebine. Poročevalec g. Miha Cizel.

5. Nova ameriška metoda pri pouku v risanji. Priobčil jo bode c. kr. vadnični učitelj g. Al. Vavroh.

6. Poročilo knjižnične komisije.

7. Volitve.

8. Predlogi.

Dan konferencije, katera se bo vršila meseca septembra, se določi pozneje, vendar pa se p. n. gg. tovariši z ozirom na 3. točko vže zdaj vabijo, naj se s slovtvom tega predmeta seznanijo in ga preučé, da bode debata o njem kolikor toliko temeljita in plodonsna.

Iz Sežane 30. maja. Stalni odbor učiteljske konferencije za Sežanski okraj imel je danes svojo sejo pod predsedništvom c. kr. okrajnega šolskega nadzornika g. Dav. Sinkovič-a. Sklenil je, da bode letošnja uradna učiteljska konferencija 8. dne julija meseca ob 9. uri predpolúdne v Sežani z naslednjim vspeledom:

1. Vsestranska obravnava (razven spisja in slov-nice) berilnega koščeka: „Bodi usmiljen“, po II. berilu, referent določi se na dan konferencije.

2. Poročilo c. kr. okr. šol. nadzornika.

3. Kako naj se v šoli goji ljubezen do materinščine, rojstnega kraja in domovine sploh; (referat se ima predložiti c. kr. okr. šol. svetu do 27. junija; referenta določi c. kr. okr. nadzornik.)

4. Poročilo knjižnične komisije.

5. Volitev v knjižnično komisijo.

6. Volitev stalnega odbora.

Eventuelni predlogi, ki se imajo predložiti stalnemu odboru. —e.

Švedija. Telovadba se na švedskih šolah prav pridno neguje ter se jej daje toliko

pozornosti, da more biti vzor povsvod drugod. Mladež spodbuja se, kolikor je mogoče, k telovadbi. Na srednjih šolah ne sme nikdar več nego 2—3 ure slediti pouk tikoma za poukom, ter se vrh tega vedno prenehava z odmori 5—10 minut. Po drugej ali tretjej učnej uri je vedno odmor 2 prostih ur, v katerih se sme samo pol ure peti ali telovaditi. Zato se pouk deli na ure od 7—9, od 11—12, popolúdne pa od 4—5. Vaje v orožji in druge vojaške vaje vršé se popolúdne. — Za vsako šolo imenuje se zdravnik, kateri neimovite dijake zastoj zdravi, ter skrbi, da si dijaki v šoli zdravja ne kvarijo. V začetku vsakega polleta pregleduje zdravnik vse dijake in določuje, kateri izmej njih se imajo oprostiti telovadbe in orožnih vaj. O konci polleta poroča o zdravstvenem stanji dijaškem. Da se zdravje redno razvija, v to so jim telovadba, igre, kopališča, toplice, orožne vaje. Telovadba se poučuje v polurah in sicer četrtrinko ure proste vaje, drugo četrtrinko pa vaje na orožji. Igre gojé se jako vneto, isto tako drsanje, za katero so javne naprave. Boré se posebno z bodalom (bajonetom), sè sabljami, ter vadijo s puškoj. Orožne vaje vodi telovadni učitelj, ako je častnik, inače pa aktivni častnik iz armade. Višji častniki nadzorujejo posamezne zavode in izpite iz vojaških vaj, katerim pripadá tudi izomika v četi (kompaniji) in praporu (bataljonu), vojni pohodi (marši), poljska in stražna služba, tako da so dijaki najvišjih razredov zapaščajoči šolo sposobni voditi vojno četo. Takim načinom vzgojuje se švedska mladina resno za občno domobransko dolžnost, da bi se o času nevarnosti lahko postavil v obrambo ves narod, vadi se s tem rednosti, natančnosti v opravilih, ter se uré zgodaj v posebnih vednostih in krepostih, kakor tudi dolžnosti do domovine. Najskrajnejši severni evropski narodi posebič Danci, Švedi in Norvegi so tudi v drugih slučajih daleč pred drugimi naprednjaškimi narodi evropskimi, njih vsakdanje življenje je zadovoljnejše in pokojnejše, po čemur naj hrepené, ali pa jih radi tega zavidajo ostali evropski narodi. „Pr. Nov.“

(Skupne šolske počitnice.) Če je res, kar poroča v svoji 123. šte. „Slovenec“, je jel minister Gautsch proučevati vprašanje o šolskih počitnicah ter hoče baje vže s prihodnjim šolskim letom uvesti začetek počitnic s 1. dnem julija in konec s 1. dnem septembra po ljudskih in („morda tudi“) srednjih šolah. Zaradi tega začne se bodoče šolsko leto vže prvega, namesto 16. dne septembra.

(Razširjene šole.) Pričetkom prih. zimskega polleta razširijo se: jednorazredna ljudska šola v Ščavniškem dolu v dvorazrednico, dvorazredna ljudska šola v Zavrci v trirazrednico in trirazredna ljudska šola pri Sv. Marjeti niže Ptuja v četirirazrednico.

Raznoternosti.

[Prebivalstvo Italije] doseglo je sedaj število 30,260.065 in se je v zadnjih treh letih pomnožilo za 1,800.437, čeravno se je v tem času 1,154.199 ljudi izselilo. Zanimivo je izvedeti, da je Milan vže preskosil Rim, ker prvi šteje 406.000, drugi pa le 401.044 prebivalcev. Turin ima 305.000, Palermo 261.000, Genua 206.000 in Benetke 149.000 preb.

[Najvišje vršacev v Južnej Ameriki] meril je s tlakomerom Angelo Heilprin. Najvišja gora mehikanska ni, kakor se je dosedaj smatrala, Popokatepetl, temveč Gitlatepetl, kateri je do 700 čevljev višji; njega višina znaša torej 18.204 čevljev, ko je Popokatepetl le 17.513 čevljev visok. Tretji velikan je Ixtacihuatl, visok 16.956 čevljev. Misli se torej, da je Gitlatepetl v obče najvišja gora v Ameriki, a nikdar ne Sv. Elija na Aljaski, kateri je do 18.000 čevljev visok. „Živa“

[Kaj čita naša deca?] V „Poslu z Budče“ čitamo sledeče, kar bi zanimalo tudi slovensko občinstvo, zlasti mestno učiteljstvo. Kaj in kako se čita v čeških rodbinah in kaj si izbira šolska mladina za čitanje, napotilo je učitelja, da je dal v najvišjem razredu obče šole nalogo, kot pismeno slogovo vajo, da so učenci odgovarjali tem-le vprašanjem: Čitajo-li pri vas doma knjige in katere? Kdo jih čita? Kako jih čita, glasno ali tiho? Čitate li tudi vi ž njih? Pročitajte ž njih tudi vi? — Katere časnike čitajo doma? Kdo jih čita in kakó? Kaj čita kdo izmed vas najraje v časnikih? in več drugih. Nasledek te slogove vaje je dragocena snov, da se reši vprašanje o нравnosti naše mladeži, o množecih se samomarih mladine itd. Naslovi knjig, ki se čitajo po naših rodbinah, kažejo, kako skromno so razširjene stare, dobre česke knjige, in kako na kvar teh hohotajo malopridni krvavi romani, kako malo so vzgojni dnevniki, iz katerih pročitava 90% dijakov. Objasnilo se je dalje, da od 53 dijakov čita doma v časnikih najrajsi razpredel „Iz sodne dvorane“ 49 dijakov, a o umorih in samomarih pa 47 dijakov. — Kdor zapaža, s kako pikantno posebnostjo se slikajo v razpredelu „iz sodne dvorane“ tudi najgroznejši zločini, kjer se jasno spoznava, da najlokavejši malopridnež, kateri umé hitro tajiti, še najboljšje izhaja, temu ni treba dokazovati, da mladinska misel dečkova bolj zlobnemu nego dobremu počenjanju nagnjena slastno in hrepeneče sesa ta нравni strup v mladostno srce ter se njega volja razplamenjuje k podobnim junaškim činom. In kdor si prečita nekoliko novic o umorih in samomarih in o njih prigodkih s zavestjo, da 90% mestnih otrok tudi te novice čita, ta si lahko razjasni, zakaj se v naši mladeži množi število samomorilcev.

[Otroška doba in alkohol.] O tem zanimivem predmetu prinaša časopis „Živu“ pozora vreden članek, iz katerega to-le posnemamo: Kako se javlja vpliv vinskega cveta na otroški orga-

nizem? Vživa se li v večji relativni množici, deluje silno s opojenjem, kar se je nekdaj redko dogajalo, a v našej dobi se čestokrat ponavlja. Opojeni otroci so kakor v jako težkej omedlevici, zatopljeni dolgo v nezavesti ter jih s početka pogostoma muči krčevit napad. Rednemu vživanju alkohola v manjših mericah sledi pri detetih cela vrsta bridko zanimivih patoloških pojavov. Za prva razvija se v želodci velika množica organskih kislin, vsled česar zastane prebavnanje ogljikovih hidratov. Vsak pojav pa ima nasledek, da se prikaže težka, večkratna onemoglost želodca in črev. Dalje nastaja pri deci ložje nego pri odraslih jetrna vnetica. Ta prikazen poprej pri detetih neobičajno redka, nahaja se dandanes kar po ducatih. Mnogo pogubnejši vpliv pa ima alkohol na detško živčevje. Zapaža se božjast in sv. Vida ples na deci pijoči opojne pijače. Sicer pa menim, da v podobnih slučajih alkoholovo delovanje dotičnikov bolezen le pospešuje, toda Demme našteva pripetleže, da so božjastni napadi izginile, ako je dete nehala piti spirituozne pijače. Tu je treba pripomniti, da oni otroci, katere dojé matere, pijači udane, češče več trpé za božjastjo in dražljivostjo v možganih nego druga deteta. Nič manj odvažen je vpliv opojnin na detško нравnost. Mnogi otroci, vajeni opojnin postanejo hudobneži in pohotniki. Nervoznost se širi pri otrocih, in to pripisuje Demme manj „preobloženju z duševnim delom“, ko pa uživanju alkohola. Deteta pijoča pravilno opojnino otopevajo, ter imajo slab spomin. Zanimivo bi bilo sestavljati kako prospevajo v uku taki otroci, kateri redno pijejo opojnino. Razume se samo po sebi, da k opojninam prištevam ne samo žganje in likerje, ampak tudi vino in pivo. „Bes. uč.“

Popravek. V zadnji „Popotnik-ovi“ številki vrinili so se nekateri tiskovni pogreški — tako n. pr. na 153. strani naj se bere namesto brusi: prosi, namesto jedno: jeden; na 154. strani namesto samo učitelji: na dučitelji, namesto — celó: 35—25 službenih let.

Popravek. V knjižico „Navod k početnemu risanju in oblikoslovju“ so se med tiskom vrinile sledeče napake:

Na strani 18 v 20 vrsti „jednostraničnega“ namesto „jednakostraničnega“.

„ „ 19 v 25 „ „krožnik“ nam. „krožnih“.

„ „ 21 v 13 „ „podabljanje“ nam. „upodabljanje“.

„ „ 27 v 18 „ „le“ namesto „je“.

„ „ 33 v 12 „ je besedica „na“ odveč.

„ „ 37 v 28 „ „romboida“ nam. „romba“.

„ „ 38 v 15 „ „prejšnjemu“ n. „trapecu“.

„ „ 38 v 32 „ manjka na koncu „t. j. diagonalo“.

„ „ 43 v 2 „ „kvadiramo“ nam. „kubiramo“.

Na strani 43 v 8 vrsti „stičnih“ nam. „skladnih“.
 „ „ 43 v 20 „ nadpične nam. „navpične“.
 „ „ 47 v 23 „ „polumerom“ nam. preme-
 rom (diametrom“

Na strani 48 v 16. vrsti 519^m2 namesto 51.9^m2.
 — Navedene napake naj čitatelj prilično v knjizice
 blagovoljno popravi, ker se ondi niso naznanile
 tiskovne pomote. J. B.

Št. 560.

Razpis natečajev.

V političnem okraji Ptuj (okolica) je umestiti
 nastopna učiteljska mesta definitivno, eventualno
 tudi povzorično:

A. V Ptujem školskem okraji:

- a) **podučiteljsko mesto** na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Andreji v Leskovcah, IV. plačilni razred in prosta soba;
- b) **podučiteljsko mesto** na trirazrednici pri Sv. Lovrenci v slov. goricah, IV. plačilni razred in prosta soba;
- c) **podučiteljsko mesto** na četirirazrednici pri Sv. Marjeti, IV. plačilni razred in prosta soba;
- d) **podučiteljsko mesto** na četirirazrednici pri Sv. Marki, IV. plačilni razred in prosta soba;
- e) **podučiteljsko mesto** na dvorazrednici v Majšbergi (Monsberg), IV. plačilni razred in prosta soba;
- f) **podučiteljsko mesto** na dvorazrednici na Črnigori (Maria Neustift), III. plačilni razred;
- g) **učiteljsko in podučiteljsko mesto** na trirazrednici pri Novi cerkvi, IV. plačilni razred in prosti sobi;
- h) **podučiteljsko mesto** na četirirazrednici pri Sv. Vidi, IV. plačilni razred in prosta soba;
- i) **dve podučiteljski mesti** na četirirazrednici pri Sv. Urbani, IV. plačilni razred in prosti sobi;
- j) **podučiteljsko mesto** na dvorazrednici pri Sv. Duhu, III. plačilni razred in prosta soba;
- k) **učiteljsko mesto** na trirazrednici v Zavrčah, IV. plačilni razred in prosta soba;

B. V Ormoškem školskem okraji:

- l) **podučiteljsko mesto** na dvorazrednici Runeč, IV. plačilni razred in prosta soba;
- m) **podučiteljsko mesto** na trirazrednici pri Sv. Tomaži, IV. plačilni razred;
- n) **podučiteljsko mesto** na dvorazrednici pri Sv. Bolfenki na Kogu, IV. plačilni razred in prosta soba.

Opomni se, da je gledé na vsa mesta potrebno popolno znanje slovenskega in nemškega jezika, in da podučitelji in podučiteljice IV. plačilnega razreda lahko tudi dobé osobno doklado 30 gl. na leto.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, vložijo predpisanim potom do 28. junija 1891 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okr. š. svet Ptuj — Ormož 1. junija 1891.

1-2

Predsednik: Marek s. r.

Vsebina. I. Pomen, metoda in tvarina zgodovinskega pouka v ljudski šoli. (II.) (Iv. Klemenčič.) — II. Psihologično metodična utrditev učne slike „Iznajdba knjigotiskarstva“. (VI.) (G. Majcen.) — III. Nekoliko besedij o spremembi naših beril. (I.) (A. Kosi.) — IV. Slovstvo. (Ocena.) — V. Lístek. (Spómíni na III. skupščino „Zaveze“. (II.) — VI. Društveni vestnik. — VII. Dopisi in druge vesti. — VIII. Raznoternosti. — IX. Natečaj.

Št. 286. — O. š. s.

V tukajšnjem okraji je popolniti nastopne učiteljske službe:

1. **Učiteljske službe** III. plačilnega reda na mešanih jednorazrednicah v Slivjih in Fatrah s slovenskim in v Lipi s hrvatskim učnim jezikom.
2. **Mesta učiteljic** III. plačilnega reda na mešanih dvorazrednicah v Jelšanah in v Klani, prvo s slovenskim drugo s hrvatskim učnim jezikom.
3. **Služba podučiteljice** na dekliški dvorazredni ljudski šoli v Kastvu s hrvatskim učnim jezikom.

Za učiteljska mesta v Tatrah in Lipi zahteva se usposobljenje za pomočno poučevanje verstva.

Plače in vžitki teh učiteljskih služeb so razvidni iz deželne postave za Istro iz dne 3. novembra 1874 d. p. l. št. 30, odnosno 14. decembra 1888 d. p. l. št. 15.

Pravilno opremljene prošnje naj se semkaj vložijo prepisanim potom v 4 tednih.

C. kr. okr. Glavarstvo Volosko 26. maja 1891.

Št. 221.

Na četirirazredni ljudski šoli v Sevnici se dosedaj začasno oskrbovano drugo **podučiteljsko mesto** z dohodki po III. plač. razredu definitivno umešča.

Prosilci za to mesto naj svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, vložijo potom predstojnega okr. šolsk. sveta do 10. dne meseca julija 1891 pri krajnem šolskem svetu v Sevnici ob Savi.

Okr. šolsk svet v Sevnici dne 30. maja 1891.

Predsednik: Kankowski s. r.

Št. 217 — I.

1. V slovenjegraškem školskem okraji pride začetkom zimskega polleta na jednorazredni ljudski šoli III. plač. razreda v Razborji **učiteljsko mesto** v def. umeščenje. Z mestom je združeno upravna doklada 40 gl. in prosto stanovanje.
2. V marenberškem školskem okraji tudi s pričetkom zimskega polleta pa **podučiteljsko mesto** na ljudski šoli III. plač. razreda v Ribnici z ekskurendnim poukom pri Sv. Bolfanku provizorično ali definitivno.

Prosilci naj svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani in gledé na učit. mesto v Razborji tudi z dokazom, da so vsposobljeni za subsidiarčen pouk katoliškega verouka, vložijo predpisanim potom do 10. julija t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Znanje slovenskega jezika neobhodno potrebno.
 Okr. š. svet Slovenjgrader in Marenberg dne 1. junija 1891.

Predsednik: Finetti s. r.